

A photograph of a man with grey hair and glasses, wearing a blue patterned blazer over a white shirt and dark jeans. He is sitting on a low, curved wooden bench with a brown leather cushion. He is looking off to the side with a thoughtful expression. Behind him is a tall white bookshelf filled with books. To the left, a wooden chair with a brown leather seat is partially visible. The room has light-colored walls and a wooden floor. The text 'IK WEET ZO ONGEVEER AL WIE IK VOLGEND JAAR GA ZIEN' is overlaid in large white letters in the upper right corner.

‘IK WEET
ZO ONGEVEER AL
WIE IK VOLGEND
JAAR GA ZIEN’

PORTRET

TEKST: MARIEKE VAN TWILLERT
FOTOGRAFIE: ED VAN RIJSWIJK

FRANS SCHALKWIJK

PSYCHOANALYTICUS

Frans Schalkwijk (60) is psychotherapeut en psychoanalyticus in Amsterdam. Hij propageert op emotietheorie gebaseerde psychoanalyse. Hij schreef onder meer *Dit is psychoanalyse*. Per dag ziet hij zeven à acht patiënten. Al naar gelang de problematiek stelt hij psychoanalyse voor of eenmaal per week therapie. Gaat iemand bij hem in analyse, dan zien ze elkaar gemiddeld vierenhalf jaar. En dat circa vier keer per week, sessies van drie kwartier. 'Ik weet zo ongeveer al welke patiënten ik volgend jaar ga zien.'

'Je moet die lange duur kunnen verdragen', zegt Schalkwijk. 'Als patiënt moet je niet te impulsief zijn. Je gaat de analyse in met de hoop dat het beter gaat. En soms duurt dat langer dan we willen. Mensen zijn ongeduldig. Als je een snelle behandeling wilt, moet je het niet doen.'

Het 'Woody Allen'-achtige clichébeeld van de analyticus wil hij nuanceren. Toch zit ook Schalkwijk achter de sofa waar zijn patiënt op ligt, meestal met gesloten ogen – al houdt hij de klok in de gaten. 'Als je achter iemand zit, heb je geen oogcontact. Je luistert beter: wat ontvouwt zich hier? Degene die op de bank ligt, kan zich beter uiten. Sommige echtparen hebben dat tijdens een autorit. Je kijkt elkaar niet aan, je kunt nergens naartoe en dan worden moeilijke zaken besproken.'

'Het heilzame van langdurige analyse is', stelt hij, 'dat je de tijd neemt om de blik naar binnen te richten, zodat zich patronen ontvouwen waarvan je niet wist dat die speelden, maar die sterk de beleving en het gedrag beïnvloeden.'

'Analyse is niet zoals een boek dat je van a tot z leest. Je behandelt telkens een ander deel. Symptomen verdwijnen redelijk snel. Daarna ga je naar de onderlaag. Dat willen mensen vaak niet, uit angst of schaamte.' De patiënt geeft meestal aan dat het klaar is, maar bij blijvende stagnatie kaart Schalkwijk dat zelf aan. Sommige patiënten knappen spectaculair op door analyse. 'Maar bij mensen met een ernstige persoonlijkheidsstoornis is het al waardevol dat zij flink minder last ondervinden. Vroeg aangeleerde patronen kunnen we niet meer veranderen; maar we zetten er tegenwoordig een gezonder bouwwerk naast.' ■